

L'ACCELERACIÓ ÉS L'EQUIVALENT A LA PROMESA RELIGIOSA DE VIDA ETERNA

Una entrevista amb Hartmut ROSA

PHILOSOPHIE MAGAZINE | n°57, març 2012

.- A parer vostre les tecnologies que ens donen els mitjans per anar cada vegada més de pressa no són, tanmateix, el principal motor de l'acceleració

Hartmut ROSA: La tècnica és una resposta a una demanda de velocitat que ve de fora. Al darrere de l'estri tecnològic hi ha una lògica social i existencial. En el món premodern, dominat per la tradició, les coses procuren restar tal com sempre han estat — L'avi diu al nét: «noi, el món és així i aixà...». Amb la primera modernitat, l'estructura temporal va bascular envers el canvi i el pervindre — L'avi diu llavors a nét: «Al meu temps les coses eren diferents. No importa que el teu pare sigui flequer o pastor protestant, catòlic o liberal, tu has de buscar el teu camí...».

L'important és que a cada generació li pertoca una nova experiència del món. Però en la modernitat tardana, el canvi ha passat d'un ritme *inter/generacional* a un ritme *intra/generacional*. Divorciar-se, tornar-se a casar... els cicles de la vida familiar avui duren menys que la vida de l'individu. En el món del treball, les feines passen a un ritme més ràpid que les generacions. Onze vegades en la vida d'un nord-americà que tingui estudis superiors! Ara el pare ja no pot dir al seu fill: «el món és el teu». Li diu: «ara com ara les coses estan així, però prepara't pel canvi». Els joves saben que el món canvia moltes vegades en el curs d'una sola vida.

.- A això provoca el que vostè anomena una «acceleració del ritme de vida».

Hartmut ROSA: Que es pot definir com l'augment del nombre d'episodis d'acció o d'experiència per unitat de temps: intentem fer cada vegada més coses en un temps donat. Ho aconseguim accelerant els processos vitals: mengem al *fast-food* o trobem la gent per *speed dating*... Quan passem un moment amb els nostres fills, procurem que sigui el més intens possible perquè tenim poc temps per dedicar-los. Procurem, de la mateixa manera, evitar els moments de pausa, els moments en que perdem el temps. Tot passa com si augmentéssim la velocitat de la vida en ella mateixa.

.- Fins i tot vostè parla d'una «fam de temps».

Hartmut ROSA: És la gran paradoxa de l'acceleració. Cada cop esperem que les noves tecnologies vinguin a donar-nos més temps. Però cada cop fem l'experiència de tot el contrari. La tecnologia no tan sols no ens ajuda a resoldre el problema del temps sinó que, al contrari, l'agreuja! No torna més abundant el temps, sinó que l'exhaureix.

Per comprendre això cal fer una distinció entre lògica individual i lògica col·lectiva. Quan aneu en automòbil per comptes de caminar, el trajecte dura deu minuts per comptes d'una hora. Heu guanyat cinquanta minuts que podríeu utilitzar com a temps lliure. Però amb els automòbils, o amb Internet, la vida social també

s'accelera. L'ona que us envolta, la velocitat de l'activitat social, creix. Els e-mails són el meu exemple predilecte: en el passat com a molt s'escrivien deu cartes en una hora, ara com ara, necessitem menys de la meitat de temps per escriure deu correus electrònics. De cop, resulta que escrivim cada vegada més e-mails i en llegim encara molts més. Aquesta lògica exponencial no és deguda a la tecnologia, sinó a una lògica de la competició, que ens és pròpia. La fam temporal tendeix així al que anomeno 'la lògica del creixement en fletxa'. Produïm i consumim cada cop més béns i, en conseqüència, cada cop més opcions i més possibilitats. Teniu la possibilitat de fer cada cop més coses: cada cop hi ha més canals de televisió, més pàgines a Internet; el nombre de persones que podeu conèixer ha explotat. En conseqüència tenim cada cop menys temps per seguir qualsevol opció, per vincular-nos a qualsevol context. Perquè l'única cosa que no podeu augmentar és el temps mateix!

.- A parer vostre el motor més profund de l'acceleració és existencial. Què cerquem anant cada cop més de pressa?

Hartmut ROSA: No som les víctimes sense defensa d'una dinàmica incontrolada a la qual estem obligats a adaptar-nos. Al contrari. Abans que ser alienant, l'acceleració és embriagadora: és l'equivalent funcional a la promesa de vida eterna. Ja no creiem en una vida eterna: fins i tot els creients dubten del que hi ha al més enllà i es concentren en la vida abans de la mort. Tot d'una situem el nostre desig d'eternitat en la multiplicitat de les nostres experiències. Sabem que hem de morir, però abans hi ha una infinitat d'experiències que volem tastar, de persones que volem conèixer, retrobar... La vida bona és definida per la riquesa de les experiències que podem tenir. Multiplicar per dos la velocitat permet multiplicar per dos el nombre d'experiències. Això és el que busquem confusament en el plaer que trobem desmultiplicant les nostres activitats.

.- Per continuar amb la vostra reflexió, el temps és també el biaix a través del qual la societat imprimeix el seu control sobre cadascun de nosaltres...

Hartmut ROSA: Vivim en unes societats en què els individus se senten lliures fins a un nivell sense precedents. Ja no hi ha un codi ètic, sinó una pluralitat irreductible de concepcions de la vida bona. Però al mateix temps hi ha una interdependència increïble. Els processos de producció o de distribució resulten d'una munió de decisions separades socialment i localment. Tenim, doncs, necessitat de regulació. Però, ¿com ho fem si estem mancats de normes comunes? La meua convicció és que les normes temporals han pres el relleu als codis ètics: vivim en un món de deures que ja no són religiosos ni morals, sinó temporals. El que m'interessa és que les normes no són mai discutides. Són despolititzades. Si hi hagués un codi i el vostre cap a l'empresa us demanés que treballéssiu fins a les dues de la matinada, ningú no ho faria! Però ho fem quan ens pensem que es tracta d'una forma de llibertat. Les formes han canviat, però el «llenguatge silenciós» del temps, com deia Edward Hall [*antropòleg americà, (1914-2009)*] no és menys estricte.

.- Ens sentim fins i tot culpables de no anar massa de pressa?

Hartmut ROSA: Ens referim, ens vinculem, a allò que fem sota el mode de deure. «he d'anar a treballar», «he de fer la declaració de la renda». La vida, com diu Kenneth Gergen [*psicòleg americà (1935)*] s'ha convertit en un «oceà d'exigències». Al cap del dia, els individus se'n van a dormir amb un sentiment del culpabilitat perquè no arriben mai a acabar de fer totes les coses de la llista de feines que s'havien proposat fer. Es critica les Esglésies perquè van sobrecarregar la gent amb sentiments de culpa — però com a mínim oferien un alleugeriment als pecadors. Jesús havia mort per rescatar-nos del pecat i podíem confessar-nos. La nostra societat de l'acceleració produeix culpables sense remissió ni perdó!

.- No hi ha temptatives de desacceleració?

Hartmut ROSA: Alguns proven d'aixecar el peu de l'accelerador. Però sovint la seva actitud prové del que anomeno 'desacceleració funcional'. Van a cursos de meditació o a un monestir per meditar una o dues setmanes, sense Internet, sense connexió amb l'exterior; afluixen, però és una estratègia de *coaching* personal: tenen intenció de ser encara més eficaços, més ràpids, més competitius, un cop tornin al treball.

.- Com recuperar una altra relació amb el temps?

Hartmut ROSA: Al costat de reformes polítiques i econòmiques, també podem inventar individualment estratègies d'adaptació. No mesurem la qualitat del nostre dia pel nostre pes, pel nostre compte bancari o pel nombre d'amics que tenim a Facebook! Deixem que les nostres vies es guiïn pel que jo anomeno 'moments de ressonància'. Un exemple, hi ha gent que compta el nombre de passes que fa quan camina pel bosc i no passa res. Al davant del mar, noteu un contacte real amb la naturalesa, el món sembla que us respongui, les ones en cargolar-se esdevenen la respiració del món. Per altra gent, serà l'art: escoltant un fragment de música, la vostra ànima ressona en vosaltres mateixos i respon a la música. El mateix passa amb un grup d'amics, de vegades feu l'experiència d'aquesta 'ressonància', d'altres, no... Es tracta de crear i de protegir aquesta sensació de ressonància. Però això demana temps per familiaritzar-se amb l'entorn en què viviu, amb la gent amb qui us integreu, amb les eines que feu servir.

© dels autors. **REPRODUCCIÓ EXCLUSIVA PER A ÚS ESCOLAR.** Trad. R. A.